

تشیلات قضایی و زندان در نظام کیفری **لهستان**

نوشته: آندرز یوج آدامسکی

ترجمه: محمدرضا گودرزی و جعفر گودرزی

JUDICIAL SYSTEM: نظام قضایی

دیوانعالی باشیوه استینافی غیر معمول، ارزیابی تصمیم‌های معتبر مربوط به محاکم پایین‌تر را بر عهده دارد و تفسیر تصمیم‌های مربوط به مسایل حقوقی که بر محاکم پایین‌تر پوشیده مانده است را انجام می‌دهد. همه محاکم، صلاحیت رسیدگی مدنی دارند. اکثر پرونده‌های جزایی در دادگاه‌های بخش مورد رسیدگی قرار می‌گیرند که معمولاً بوسیله هیأتی مرکب از یک قاضی حرفه‌ای، که ریاست جلسه را به عهده دارد و دو قاضی صلحیه غیر حرفه‌ای اداره می‌شوند. قضات صلحیه‌ی غیر حرفه‌ای به هنگام اتخاذ تصمیم، نظرشان با قاضی حرفه‌ای که در دادرسی شرکت دارد مساوی است، اما هیچ یک از آنها

مدیریت و اداره دستگاه قضایی بر عهده وزیر دادگستری و خود محاکم گذاشته شده است. سلسله مراتب دادگاه‌های عمومی لهستان مرکب است از چهار سطح. در پایین‌ترین سطح دادگاه‌های بخش قرار دارند. این دادگاه‌ها دادگاه‌های ابتدایی‌اند، سطح دوم سازمان دادگاه‌ها، دادگاه‌های ناحیه‌ای است. این دادگاه‌ها در جرایم مهم‌تر با توجه به تصمیم‌های محاکم بخشی به رسیدگی بدوی و ثانوی تقسیم می‌شوند. در سطح سوم، دادگاه‌های استینافی قرار دارند که در سال ۱۹۹۰ تأسیس شده‌اند. این محاکم به عنوان دادگاه‌های رسیدگی ثانوی، بر تصمیم‌های اتخاذ شده در دادگاه‌های ناحیه‌ای مانند یک رسیدگی، نخستین کنترل خود را بر آنها اعمال می‌کنند. عالی‌ترین سطح قضایی، دیوانعالی ورشو است.

اولین تکلیف آدمی، حمایت از ضعفا و جریحه‌دار نکردن یک وجدان بشری است.

کیفرها و اعمال مجازات:

Penalties and sentencing

۱. فرایند اعمال مجازات:

sentencing process

چه کسی مجازات را تعیین می‌کند؟ قضات حرفه‌ای و دستیاران غیرحرفه‌ای با یکدیگر تبادل نظر می‌کنند و رأی بر تحمیل مجازات می‌دهند.

دادرسی ویژه‌ای در اعمال مجازات وجود ندارد. مجازات فوراً بعد از اینکه قضات و دستیاران غیرحرفه‌ای اظهار نظر کردند و رأی به تقاضای تقصیر دادند، با توجه به طبقه‌بندی قانونی عمل و موضوعات دیگر (مثل شکایت حقوقی) اعمال می‌شود. همه اینها در یک جلسه اتفاق می‌افتد. جلسه‌ی جداگانه‌ای وجود ندارد که به تبادل نظر و رأی بر موضوع محکومیت اختصاص یافته باشد. سپس به وضوح در دادرسی مجزایی درخواست مجازات اختصاصی داده می‌شود و سرانجام در جلسه‌ی جداگانه‌ای با تبادل نظر، رأی بر تحمیل مجازات به اضافه دادنامه‌ای کاملاً یکدست می‌دهند که با تقاضای تقصیر و مجازات در یک زمان قرائت می‌شود. بعد از اینکه دادنامه صادر شد فوراً ثبت می‌شود. به علاوه قاضی حاضر، همیشه باید آن را شفاهاً در سالن دادگاه برای کسانی که دسترسی آزاد به آنان دارد قرائت کند؛ مگر اینکه محاکمه در یک جلسه غیر علنی برگزار شود. کدام اشخاص فرایندهای اعمال مجازات را انجام می‌دهند؟ قانون مقرر می‌دارد که قاضی و دیگر اعضای هیأت برپایه‌ی سه عامل، اعمال مجازات کنند.

۱. دلیل و ارزیابی ۲. اصول علمی ۳. تجربه‌ی شخصی. نظریه‌ی کارشناس، در دادگاه و فرایندهای جزایی لهستان به صورت دلخواهانه دلیل و مستند قرار می‌گیرد. به بیان دیگر دادگاه ملزم به اتخاذ تصمیم بر اساس نظریه‌ی کارشناس نیست. البته در مقایسه با اکثر حوزه‌های قضایی دیگر، نظریات کارشناس، بویژه نظریات ارائه شده توسط روان‌پزشکان، از ناحیه‌ی دادگاه‌ها مورد قبول قرار می‌گیرند،

نمی‌توانند ریاست محکمه را به عهده بگیرند. استیناف نزد دادگاه درجه‌ی بالاتر انجام می‌شود. قضات صلحیه‌ی غیر حرفه‌ای در دادرسی‌های استینافی شرکت نمی‌کنند و به جای آن هیأتی متشکل از سه قاضی حرفه‌ای، استیناف را انجام می‌دهند. دیوان عالی می‌تواند اقدام‌های استینافی را مورد بررسی قرار دهد. رسیدگی فرجامی و تصمیم‌های آن بوسیله هیأتی متشکل از ۵ یا ۷ قاضی، در شعبه‌ی کل یا بوسیله‌ی هیأت عمومی قضات دیوان عالی کشور، اتخاذ می‌شود.

۲. دادگاه‌های اختصاصی: Special courts

دادگاه‌های خانواده: در سال ۱۹۹۵، ۳۰۵ دادگاه خانواده وجود داشته است. این دادگاه‌ها شعبه‌های دادگاه‌های بخش هستند و به جرایم ارتكابی اطفال رسیدگی می‌کنند.

دادگاه‌های نظامی: محاکم نظامی به پرونده‌های جزایی که متضمن جرایم ارتكاب یافته کارکنان وزارت دفاع یا جرایم ارتكابی سربازان وظیفه حین انجام خدمت می‌باشد، رسیدگی می‌کنند.

۳. قضات: Judges

تعداد قضات: در سال ۱۹۹۶، ۶۹۰۲ قاضی در محاکم بدوی و ثانوی و ۷۳ قاضی در دیوان عالی کشور مشغول خدمت بوده‌اند.

انتصابات و شرایط: قضات در لهستان مستقل و تنها مجری قانون می‌باشند، قضات بوسیله‌ی شورای ملی قضایی معرفی و با حکم رئیس جمهوری منصوب می‌شوند. قضات مادام‌العمر منصوب و می‌توانند مجدداً به کار گمارده شوند. آنها نمی‌توان برکنار کرد، مگر بوسیله‌ی تصمیم شورای ملی قضایی، سن بازنشستگی اجباری قاضی ۷۰ سالگی است. حداقل سن برای قاضی شدن ۲۶ سال است. داوطلبان قضایی باید در امتحان مربوطه قبول شوند و حداقل به مدت یک سال با سمت قاضی دستیار مشغول کار شوند، قضات حرفه‌ای دارای درجه دانشگاهی اند و دوره‌ی دو ساله‌ی کارآموزی در محاکم را نیز گذرانده‌اند.

است از میان آنها ۲۸ نفر به ۲۵ سال زندان محکوم شده‌اند. میانگین طول مدت مجازات (حبس) ۲۴ ماه می‌باشد. محرومیت معلق از آزادی به طور مشروط:

The conditionally suspended deprivation of liberty
این معمول‌ترین نوع مجازات تحمیلی در لهستان است. حدود ۱۰۵،۷۹۶ یعنی (۵۴٪) مجرمان در سال ۱۹۹۵ به این مجازات محکوم شده‌اند. یک سوم از احکام مجازات با نظارت در طول دوره به آزادی مشروط تبدیل

مخصوصاً اگر قابلیت‌های روانی مجرم یا خطرناکی بالقوه‌اش مورد نظر باشد.

۲- انواع مجازات‌ها: Types of penaltis

دامنه مجازات‌ها: Range of penalties

قانون جزای لهستان مجازاتی تعریف شده و دقیق برای هر جرم ارتكابی منظور نکرده است. در عوض دادگاه اختیار دارد هر مجازاتی را برای تحمیل انتخاب کند. اما این قدرت انتخاب و تشخیص، که در تعیین مجازات در چارچوب ضمانت اجراها و دستورهای قانونی که در ماده ۵۰ قانون جزا تصریح شده محدود گردیده است. قانون حاوی سه

توصیه و پیشنهاد کلی برای توجه و تعقیب دادگاه‌ها در زمان تعیین مجازات است. هر توصیه‌ای، بیانگر هدفی از مجازات است: عدالت استحقاقی، ارعاب عمومی و پیشگیری فردی، چون عملاً اجرا و اعمال این اصول، در مجازات‌های شخصی به سختی امکان پذیرند، مفهوم کلی قانون از مجازات در پیش نویس قانون جزا از نو سازمان داده شده است.

مجازات‌ها به اصلی و فرعی طبقه‌بندی شده‌اند؛ مجازات فرعی نمی‌تواند بطور جداگانه تحمیل شود، اما با استثناء با مجازات اصلی جمع می‌شود. مجازات‌های اصلی عبارتند از: محرومیت از آزادی آنی و فوری، محرومیت معلق از آزادی به طور مشروط، محدود کردن آزادی و جریمه، همچنین سه مجازات اصلی ویژه محرومیت از آزادی.

محرومیت از آزادی فوری:

The immediate deprivation of liberty

این محرومیت از سه ماه، تا ۱۵ سال حبس را در بر می‌گیرد. از کل ۱۹۵،۴۵۵ حکم مجازات تحمیلی اصراری دادگاه در سال ۱۹۹۵، ۲۲۳۲۴ مورد (۱۶٪/۵)، مجازات حبس بوده

گردیدند.

محدود کردن آزادی: The limitation of liberty

این مجازات غیر توقیفی بوسیله قانون جزای سال ۱۹۹۶ به مثابه جانشینی برای مجازات حبس کوتاه مدت مطرح شد. شخص محکوم به این مجازات، آزاد می‌ماند. اما نمی‌تواند بدون اجازه دادگاه اقامتگاه دائمی خود را تغییر دهد، او ملزم

ملک و ملت

است کار معین شده از طرف دادگاه را انجام دهد و گزارش ارزیابی دوره‌ای را ارائه دهد. دادگاه می‌تواند به جای اجبار به کار معین شده، از طریق دادگاه دستور به کسر کار مزد مجرم از ۱۰٪ تا ۲۵٪ بدهد و مجازات محدودیت آزادی می‌تواند برای حداقل ۳ ماه و حداکثر ۲ سال تحمیل شود. در سال ۱۹۹۵ تعداد ۷۳۰۶ نفر یعنی (۴٪) مجرمان به محدودیت آزادی محکوم شده‌اند.

جریمه (جزای نقدی) Fine

جریمه نقدی می‌تواند به تنهایی یا همراه با مجازات محرومیت از آزادی تحمیل شود، در مجازات اختصاصی (تنها)، جریمه‌ها می‌تواند از ۱۰۰ تا ۲۵۰۰ «زلوته» باشد. این مجازات به این شکل در ۱۹۹۵ بر ۴۹۹۹۷ مجرم (۲۵٪ مجرمان) تحمیل شد. در مجازات تحمیلی همراه با محرومیت از آزادی (اصل تراکمی مجازات) جریمه‌ها ممکن است از ۱۰۰ تا ۲۵۰/۰۰۰ «زلوته» تحمیل شوند. دادگاه در صورتی می‌تواند این نوع مجازات را تحمیل کند که ارتکاب جرم با قصد بدست آوردن منافع مادی انجام شده باشد.

مجازات اعدام: Death penalty

مجازات اعدام در قانون جزای ۱۹۹۱ مجازاتی با ویژگی خاص، که، در مورد جنایات خطرناک تحمیل می‌شود محفوظ مانده است جرم قابل مجازات با اعدام وجود دارد که در قانون لحاظ شده است؛ قتل، خیانت به کشور (وطن فروشی)، اقدام بر ضد استقلال کشور، جاسوسی، اقدام‌های تروریستی، خرابکاری، (تخریب)، سرقت مسلحانه، سرپیچی از دستور در موقعیت جنگی بوسیله نظامیان و چهار جرم دیگر در قوانین تکمیلی پیش‌بینی شده است که مجازات اعدام در مورد اشخاص زیر ۱۸ سال و زنان حامله اعمال نمی‌شود. مجازات اعدام از طریق به دار آویختن در مورد آنها قابل اجرا نیست، همچنین نظامی بوسیله‌سی شلیک گلوله (تیر باران) انجام می‌شود. در طی ۲۶ مالی که

از اعمال قانونی جزایی کنونی می‌گذرد، (۱۹۹۵-۱۹۷۰) ۲۱۱ نفر به مجازات اعدام محکوم شده‌اند. بجز جرم قتل، تنها دو مورد وجود داشته که بزه‌کاران به خاطر ارتکاب جرایم به مرگ محکوم شده‌اند. آخرین حکم مجازات اعدام که دادگاه‌های لهستان صادر کرده‌اند در ۲۱ آوریل ۱۹۸۸ اجرا گردید.

در بین سال‌های ۱۹۹۰-۱۹۸۸ محاکم، تحمیل مجازات مرگ را متوقف کردند. تنها چند حکم اعدام در سال‌های ذیل صادر شد: یک مورد در ۱۹۹۱، دو مورد در ۱۹۹۲، یک مورد در ۱۹۹۳، دو مورد در ۱۹۹۴، چهار مورد در ۱۹۹۵، و یک مورد در ۱۹۹۶، اغلب این محکومیت‌ها بوسیله محاکم استینافی مورد تخفیف قرار گرفته‌اند، در حالی که هنوز برخی پرونده‌ها بدون تکلیف مانده‌اند. مهلت قانونی رسمی مصوب سال ۱۹۹۵ جایگزین مهلت قانونی دوساله (۱۹۹۰-۱۹۸۸) و غیررسمی در اجرای کیفر مرگ؛ شده است. همزمان، نظام ضمانت اجراها با حبس دائم تکمیل شد. نظرسنجی عمومی اخیر نشان می‌دهد که، بیش از ۷۰٪ لهستانی‌ها، موافق با مجازات هستند. اما بیشتر گروه‌های پارلمانی نظرشان بر منسوخ کردن آن است.

لهستان پروتکل اختیاری دوم پیمان نامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، که هدف‌هایش برای نسخ مجازات اعدام است، و همچنین پروتکل ششم نسخ مجازات اعدام کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی را امضاء نکرده است، با وجود این لایحه قانون کیفری به هیچ وجه مجازات اعدام در نظر نگرفته است.

مجازات‌های فرعی: Accesory penalties

ضمانت اجراهای فرعی شامل محرومیت از حقوق عمومی، محرومیت از حقوق ابوت و قیمومت (سرپرستی)، ممنوعیت از اشتغال در پست‌های ویژه، در پی مشاغل ویژه‌ای بودن، یا درگیری در فعالیت‌های ویژه (ممنوعیت از رانندگی موتوسیکل یا دیگر وسایل نقلیه) محرومیت از اعتراضات و انتشار حکم مجازات موارد یاد شده به شیوه‌ای خاص برای اطلاع عموم می‌باشد.